

Profunzime, dramatism și sensibilitate în grafica Alinei Roșca

Lect. univ. dr. Corcăcel Constantin-Adrian
Facultatea de Arte
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
constantin.corcachel@ugal.ro

Abstract:

Through this written material I want to bring to the attention of art lovers the work of Alina Roșca, an artist who has remained in the public's memory as one of the most virtuoso graphic artists in Romania. Thus, her works are proofs of compositional mastery that attract attention through the expressiveness of gestural lines and the description of innovative textural structures. Also, being a good illustrator, Alina Roșca has collaborated with several publishing houses creating illustrations and book covers for well-known Romanian writers, impressing each time with the ingenious transposition of the written idea into majestic plastic symbols. Through her work, the artist has remained in the collective memory as an example of a graphic artist who transposes states and feelings with force and pathos using lines and dots.

Key words: *drawing, engraving, Alina Roșca, book illustrations, contemporary art.*

Alina Roșca¹ a rămas în conștiința iubitorilor de grafică o artistă ce a știut să transpună prin punct, linie și laviuri impresii emoționale care sunt exprimate prin sinteze ale formelor sau prin grația liniilor gestuale. Pe durata scurtă dar intensă a întregului parcurs artistic, Alina Roșca a reușit să atragă atenția prin dezinvoltura desenului său cât și prin profunzimea conceptului compozițional al transpunerii tehnice pe plăcile gravate în aquaforte sau aquatintă.

Analizând formarea sa ca plastician, observăm că artista a avut ca mentori nume consacrate din grafica românească, artiști cu personalitate puternică ce au reușit să imprime în conștiința Alinei Roșca iubirea pentru

¹ Alina Roșca (n. 1960 – d. 1991), graficiană și profesor de artă originară din Craiova, fiind una dintre cele mai emblematice tinere talente de la sfârșitul secolului al XX-lea, membră a Uniunii Artiștilor Plastici din România, redactor la Revista *Ramuri*, bursieră la Clermont – Ferrand (Ecole Regionale des Beaux-Arts Industriels).

actul artistic și pentru lucrul în atelier, determinând-o astfel să-și constituie un limbaj plastic aparte. Formată la Liceul de Artă din Craiova, a avut ca profesor coordonator pe cunoscuta graficiană Suzana Fântânariu care a facilitat organizarea unor expoziții de grup, dându-i astfel șansă Alinei Roșca să se facă remarcată ca un real talent. Ca o recunoaștere a muncii tinerelelor artiste expozante, scriitorul I. D. Sârbu scrie o cronică elogioasă despre una dintre aceste expoziții în cadrul revistei *Ramuri* din luna noiembrie 1977. În anul 1980 tânăra artistă este admisă la Institutul de Arte Plastice din București, la clasa profesorului Traian Brădean. Însă, pe toată perioada formării sale din București, adevăratul său mentor va fi graficianul Mircia Dumitrescu², acesta devenind cel care o va promova în mediile elevate ale oamenilor de cultură din capitală. Astfel că, prin intermediul marelui grafician, artista va cunoaște importanți oameni de litere precum Nichita Stănescu, Marin Sorescu ori medicul Petre Vancea³, nume cu care va colabora în diverse proiecte, fiind îndrăgită de către aceștia atât prin puritatea sa interioară cât și datorită imensului său talent artistic. Este clar faptul că la această ambianță elitistă nu poate accede decât un tânăr preocupat de studiu și de cărți dar și cu o etică impresionantă a muncii în atelier.

Lucrările Alinei Roșca au la bază un desen bine construit, studiat cu patos și acribie. Personajele sale transpar din câteva trasări de linii modulate, lăsând astfel să se întrevadă doar esența formelor ce compun magistral registre complexe. Fiind o fire riguroasă, artista lucrează subiecte în serii ample, imaginile create fiind de fiecare dată construite prin prisma unor noi și ingenioase traiecte compoziționale. În desenele realizate în peniță și laviuri de tuș sau baiț Alina Roșca demonstrează o știință a transbordării motivului real în simbol plastic, în care valoarea exprimată prin linii vigoase accentuează și completează într-un mod subtil suprapunerile de laviuri spontane. Astfel de teme studiate în serii reprezintă atât ilustrații după operele unor scriitori celebri cât și subiecte de larg interes, cum ar fi Primul Război Mondial ori teme autobiografice inspirate din perioada propriei copilării.

Astfel că, în fiecare reprezentare plastică, apariția corpului uman este obligatorie dar întotdeauna substituită ansamblului compozițional. În elaborarea lucrărilor sale se simte o foarte bună etapizare a lucrului prin schițarea clară a amplasării de forme și linii pe traiecte bine documentate, trasee ce trimit întotdeauna către zonele de impact ale imaginii. Detaliile unor elemente precum scoarța unui copac, drapajul unui obiect vestimentar sau descrierea unor forme zoomorfe sunt prelucrate într-o manieră magistrală,

² Mircia Dumitrescu (n. 1941), grafician și sculptor român, profesor universitar al Academiei de Arte Plastice *Nicolae Grigorescu* din București și membru al Academiei Române.

³ Petre Vancea (n. 1902 – d. 1986), medic român oftalmolog, profesor universitar și membru corespondent al Academiei Române, al Academiei de Științe Medicale, cât și în alte societăți științifice din afara țării. Autor al unor cărți de călătorie, memorii și texte științifice.

fiind amplasate când în spații libere când în zone aglomerate, ajutând astfel la formarea echilibrului dintre plin și gol.

Din seria *Amintiri din casa bunicilor*, lucrarea reprodusă în figura 1 este

Fig. 1. Alina Roșca (1960-1991), *Amintiri din casa bunicilor*, 50 x 70 cm., desen peniță, laviu cu sepia, colecție particulară.

reprezentativă pentru viziunea ingenioasă a compunerii spațiului plastic dat. În acest caz, spectaculozitatea imaginii apare prin dinamica traiectelor ascendente și descendente care se întrepătrund dramatic în centrul imaginii, atrăgând atenția către impozantul portret feminin. Juxtapunerea dintre laviurile trasate și albul foii favorizează apariția unui puternic contrast de închis-deschis. Ample tușe transparente de sepia se suprapun peste elemente vestimentare, trimițându-le astfel în plan secund. Ritmul de structuri și forme asigură vivacitatea compozițională, iar siguranța liniilor de contur demonstrează un amplu exercițiu și o mare plăcere de studiere a anatomiei corpului uman. Se remarcă știința compozițională în toate atingerile de peniță și în orice urmă de laviu, toate reprezentând acumulări ale anilor de muncă alături de mentorul Mircea Dumitrescu.

Din altă serie, aflată sub denumirea de *Încercări compoziționale*, am ales desenul din figura 2 în care corpul uman domină spațiul compozițional, dând imaginii o notă mult mai figurativă. Personajul feminin aflat în contrapondere cu diagonala descendentă este realizat în mod sublim prin linii sigure de peniță care exprimă trasee sinuoase ale volumelor. Plasticitatea

survine atât din modularea liniilor ori execuția subtilă a valorației, cât și prin distorsionarea voită a formelor. Structurile ce exprimă elementele decorative, cum ar fi bucățile de lemn ori drapajul vestimentar, sunt realizate prin juxtapuneri și suprapuneri de puncte, linii și laviuri.

Astfel de abordări tehnice ne trimit cu gândul la gravură. Aspectul spontan al tușelor și al stropirilor *accidentale*, ori hașura cu linii vizibile

Fig. 2. Alina Roșca (1960-1991), *Încercări compoziționale*, 50 x 70 cm., desen, tuș și laviu, colecție particulară.

amplasate pe direcția formelor, toate reprezintă un preambul la maniera tehnicii de aquaforte și aquatintă, acolo unde artista excelează. Deseori, pentru a avea o mai mare libertate de exprimare, Alina Roșca preferă să mixeze ambele tehnici pe aceeași suprafață plastică.

De altfel, cunoscutul critic de artă Luiza Barcan, împarte creația tinerei artiste în două categorii: cea de început, clasică, aflată sub dominația regulilor tehnice (probabil, din care fac parte și lucrările mai sus redată) și o abordare mai excentrică, fără încorsetare tematică, unde trăirile sunt mai profunde prin prisma atingerii unor subiecte cu conotații autobiografice.

Fig. 3. Alina Roșca (1960-1991),
Încercări compoziționale (detaliu), 50 x 70 cm.,
desen, tuș și laviu, colecție particulară.

„Este imposibil să nu deslușim în oricare dintre lucrările Alinei Roșca, indiferent de tipul de abordare, un tumult interior, un dinamism dramatic ce-i animă motivele și personajele. Chiar și obiectele pe care le-a întruchipat plastic au o viață a lor, tainică, subtilă, ce nu rămâne neobservată, fiind apoi sugerată privitorului într-o manieră liric-onirică”⁴.

Din ciclul ilustrațiilor de carte, Alina Roșca reușește să închege o legătură strânsă între text și imagine și, datorită înțelegerii adevăratului sens al scriiturii, transformă cu fiecare imagine metafora scrisă în semnificații

⁴ Roșca, Alina – *Alina ROȘCA Desen / Ilustrație / Gravură*, editura Tracus Arte, București, mai 2015, pag. 9.

plastice. Astfel, tânăra graficiană traduce practic în același timp cuvintele scrise în imagini desenate. Din seria ilustrațiilor de carte ne atrag atenția teme după operele lui Marin Sorescu, precum *Rămâne drumul înapoi*, *Picătura* sau *Apă vie, apă moartă*, ori după cartea *Codin* a scriitorului Panait Istrati (vezi, fig. 4).

În ceea ce privește seria ilustrațiilor la *Codin*, fiind o pătimășă a sintezei, tânăra artistă își creează în propriul său atelier o minideltă cu diverse elemente specifice, cum ar fi: pietre, scoici, plante de apă și scoarță de copac.

Fig. 4. Alina Roșca (1960-1991), *Ilustrație la Codin (după Panait Istrati)*, 31,5 x 31,5 cm., aquaforte și aquatintă, colecție particulară.

În acest mod, ea se poate confunda cu mediul în care are loc acțiunea nuvelei, încercând să înțeleagă cât mai mult din modul în care scriitorul și-a închipuit desfășurarea narațiunii. Tehnica de aquatintă o ajută să impresioneze placa de gravură cu accidente sub forma tușelor, imitând întocmai frumusețea laviurilor din desenele în baie. De asemenea, prin liniile simple de aquaforte

trasate aproape întâmplător pe fondul alb al compoziției, Alina Roșca reușește să imprime lucrării o notă spontană, ca niște atingeri rapide în peniță (vezi, fig. 5).

Se observă în detaliul de mai sus geometria grafică a traseelor spontane de aquaforte. Acestea au rolul premeditat de a descrie direcții sinuoase ce străbat golul compozițional dincolo de anatomia mâinii, mărinđ în acest fel dinamica imaginii.

Una dintre lucrările sugestive despre Primul Război Mondial este gravura de la figura 6 în care ritmul pietrelor de pavaj și al elementelor vestimentare formează o amplă formă spiralată ce trimite privirea către personajul principal aflat în centrul imaginii. Acest personaj are înfățișarea

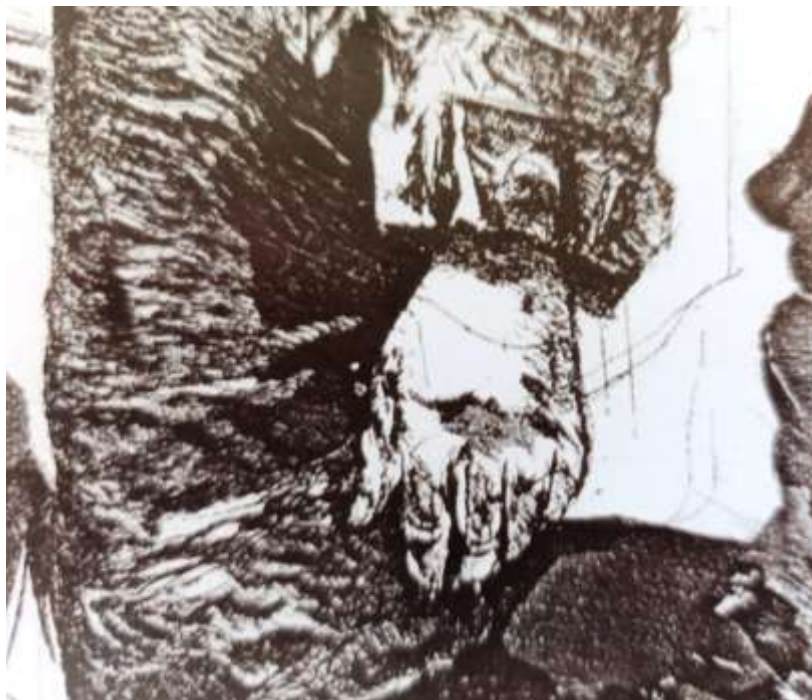

Fig. 4. Alina Roșca (1960-1991), *Ilustrație la Codin* (după Panait Istrati) - detaliu, 31,5 x 31,5 cm., aquaforte și aquatintă, colecție particulară.

unui clovn aflat într-o poziție frontală, de contemplaie, sugerând prin mimica sa tristețea produsă de efectele evenimentului dramatic la care este părtaș. Clovnul privește în diagonală către un soldat cu aspect de himeră care este poziționat la rândul său cu spatele către privitor, cele două personaje aflându-se astfel în antiteză. Ruperile de ritm ce descompun imaginea în mai multe

registre cât și amplasarea unor elemente abstracte specifice gravurii în metal sunt caracteristici care amplifică aspectul energetic al întregii compoziții.

Din păcate, din cauza producerii unui incendiu în propriul atelier, Alina Roșca se stinge din viață la vârsta de doar 31 de ani lăsând în urmă o operă neterminată, dar de o valoare incontestabilă, plină de profunzime și forță interioară. Ca o recunoaștere postumă, lucrările Alinei au fost expuse de-a lungul timpului în diverse locații de cultură, precum Galerile de Artă din Târgu Jiu, Muzeul de Artă din Craiova, dar și la Paris, numele său fiind prezent și în *Dicționarul personalităților doljene*.

Harul, rigurozitatea și seriozitatea sunt însușirile care stau la baza creației sale, Alina Roșca rămânând una dintre cele mai laborioase și mai talentate artiste din grafica românească. Cu naturalețe și măiestrie, ea a

Fig. 6. Alina Roșca (1960-1991), 1916 – 1918 *Primul Război Mondial*, 32 x 48cm., aquaforte și aquatintă, colecție particulară.

investigat realul subliniind întotdeauna esența universului lăuntric, specific subiectului ales. Prin desenele și gravurile sale, a demonstrat calitatea incontestabilă de fin narator și cunoscător al condiției umane, fiind un spirit deschis către diversitate în viziune, către cunoaștere și descoperirea valorilor autentice, lăsând în urma sa o creație plină de promisiuni.

Bibliografie:

ROȘCA, A. *Alina Roșca Desen / Ilustrație / Gravură*, ed. Tracus Arte, București, 2015.

ZAHARIA, D.N. *Antinomicul în arta contemporană*, ed. Dosoftei, Iași, 1999.

RAȚIU, D. E. *Disputa modernism – postmodernism. O introducere în teoriile artei contemporane asupra artei*, ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2012.